

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-
ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

Кафедра лісівництва

ЗАТВЕРДЖЕНО

навчально-методичною комісією
ННІ лісового і садово-паркового господарства

“11” червня 2025 року (протокол №7)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА УПРАВЛІННЯ
ДИКОЮ ПРИРОДОЮ»**

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

Розробники: асистент, доктор філософії Гуржій Р. В., к. с.-г. н., доц. Білоус
В. М., к.б.н., доц. Смаголь В. М.

Київ – 2025

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА УПРАВЛІННЯ ДИКОЮ ПРИРОДОЮ»

Метою вивчення дисципліни «Мисливське господарство та управління дикою природою» є оволодіння методами вивчення, сталого управління та збереження мисливських ресурсів, ознайомлення зі світовими тенденціями розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1 (2025-2026)	1 (2025-2026)
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год
Самостійна робота	90 год.	108 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год. 6 год.	

1.МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета. Метою вивчення дисципліни «Мисливське господарство та управління дикою природою» є оволодіння методами вивчення, сталого управління та збереження мисливських ресурсів, ознайомлення зі світовими тенденціями розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства.

Завдання. За результатами вивчення дисципліни студент повинен знати: структуру мисливської галузі України; видовий склад мисливської фауни України та основні екологічні групи мисливських тварин; світові тенденції розвитку та прогресивний досвід ведення мисливського господарства; історію та перспективи розвитку мисливського господарства в Україні; лісомисливське районування; біологію, екологію та етологію мисливських тварин; засади організації та розвитку мисливського господарства; типологію і бонітування мисливських угідь; основи управління

популяціями мисливських тварин; основи мисливського собаківництва; знаряддя, устаткування, технічне забезпечення сучасного мисливського господарства, мисливську зброю та спорядження мисливця; техніку добування мисливських тварин і способи полювання; способи первинного оброблення продукції мисливства; правила мисливської етики, традиції та ритуали; правила техніки безпеки при проведенні полювань, користуванні та зберіганні мисливської зброї; законодавчі та інші нормативно-правові акти з охорони мисливських угідь та збереження мисливської фауни; основи вольєрного розведення мисливських тварин; методику проведення обліку ресурсів мисливської фауни; способи полювання, техніку добування мисливських тварин; заборонені засоби і способи добування диких тварин; передовий вітчизняний і закордонний досвід щодо ведення мисливського господарства; методи охорони й раціонального використання мисливської фауни, боротьби з браконьєрством.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними;

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів;

СК 4. Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти.

СК 5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень;

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень;

РН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані;

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності;

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів;

РН 10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються;

РН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

2. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

– денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ц	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1.												
Вступ. Історія та розвиток мисливствознавства.	18	2		1		15	22	1		1		20
Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни.	14	2		2		10	11	1		1		10
Мисливські угіддя. Біотехнічні заходи.	14	2		2		10	12	0,5		0,5		10
Інвентаризація мисливських ресурсів.	13	1		2		10	11	0,5		0,5		10
Разом за змістовим модулем 1	59	7		7		45	56	3		3		50
Змістовий модуль 2.												
Мисливське спорядження, мисливські трофеї, мисливське собаківництво	14	2		2		10	22	1		1		20
Охорона мисливських ресурсів.	17	2		2		10	22	0,5		1		10
Раціональне використання мисливських ресурсів	14	2		2		10	10	0,5		0,5		18
Управління популяціями копитних тварин у	19	2		2		15	20	1		0,5		10

мисливському господарстві.											
Разом за змістовим модулем 2	64	8		8		45	64	3		3	58
Усього годин	120	15		15		90	120	10		6	108

3. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Історія та розвиток мисливствознавства.	2
2	Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни.	2
3	Мисливські угіддя. Біотехнічні заходи.	2
4	Інвентаризація мисливських ресурсів.	1
5	Мисливське спорядження, мисливські трофеї, мисливське собаківництво	2
6	Охорона мисливських ресурсів.	2
7	Раціональне використання мисливських ресурсів	2
8	Управління популяціями копитних тварин у мисливському господарстві.	2
Всього		15

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
9	Визначення оптимальної щільності та чисельності основних видів мисливських тварин	2
10	Облік мисливських звірів і птахів	2
11	Біотехнічні споруди у мисливському господарстві	2
12	Проектування приміщень для утримання диких тварин	2
13	Корми та підгодівля диких тварин в мисливському господарстві	1
14	Типологія та бонітування мисливських угідь	2
15	Мисливська зброя, боєприпаси та спорядження	2
16	Управління популяціями мисливських тварин	2
Всього		15

5. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Історія розвитку мисливського господарства в Україні	10
2	Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни.	15
3	Нормативно-правове регулювання мисливства в Україні	15
4	Особливості полювання на копитних	15
5	Особливості полювання на пернату дичину	10
6	Селекційний відстріл	10
7	Мисливське собаківництво	15
Всього		90

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- захист лабораторних та практичних робіт.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- самостійна робота (виконання завдань);

8. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання, балів
Модуль І. Мисливське господарство, мисливська фауна та мисливські угіддя України (ПРН: 4, 7, 11)		
Лабораторно / Практична робота 1. Історія та розвиток мисливствознавства	Знати задачі, зміст, структуру курсу. Структуру мисливської галузі України. Розуміти зв'язок курсу з суміжними дисциплінами.	5
Лабораторно / Практична робота 2. Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни	Знати види мисливських тварин за зовнішніми ознаками та слідами життєдіяльності, статеву-вікову структуру популяцій.	5
Лабораторно / Практична робота 3. Мисливські угіддя. Біотехнічні заходи	Знати основні характеристики мисливських угідь, види біотехнічних заходів. Розуміти особливості влаштування біотехнічних заходів.	5
Лабораторно / Практична робота 4. Інвентаризація мисливських ресурсів	Знати методику проведення обліку ресурсів мисливської фауни.	5
Самостійна робота 1. Історія розвитку мисливського господарства в Україні	Знати історію розвитку мисливського господарства та основні етапи становлення.	5
Самостійна робота 2.	Знати види мисливських тварин за	5

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання, балів
Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни.	зовнішніми ознаками та слідами життєдіяльності, статеві-вікову структуру популяцій.	
Самостійна робота 3. Нормативно-правове регулювання мисливства в Україні	Розуміти методи охорони й раціонального використання мисливської фауни та основні нормативно-правові документи.	10
Модульна контрольна робота №1	Тестові завдання	60
Всього за модулем №1		100
Модуль № 2. Теоретичні та нормативні особливості полювання (ПРН: 5, 12)		
Лабораторно / Практична робота 5. Теоретичні та нормативні особливості полювання	Знати основні охоронні засади тваринного світу. Розуміти особливості структури популяції.	5
Лабораторно / Практична робота 6. Охорона мисливських ресурсів	Аналізувати охоронні заходи щодо збереження різноманіття фауни, приваблення птахів, регулювання чисельності певних видів лісової фауни.	5
Лабораторно / Практична робота 7. Раціональне використання мисливських ресурсів	Знати стратегії відновлення, управління популяціями копитних тварин та основні стратегії раціонального використання мисливських ресурсів.	5
Лабораторно / Практична робота 8. Управління популяціями копитних тварин у мисливському господарстві	Аналізувати сезонність розмноження та фотоперіодизм, механізми репродуктивної ізоляції, особливості шлюбної поведінки, співвідношення статей. Знати основні характеристики динаміки чисельності	5
Самостійна робота 4. Особливості полювання на копитних	Знати про дозвільну систему полювання, спеціальних місць та умови групового полювання, особливості полювання в залежності від пори року.	5
Самостійна робота 5. Особливості полювання на пернату дичину	Знати про дозвільну систему полювання, спеціальних місць, умови групового полювання та особливості полювання в залежності від пори року.	5
Самостійна робота 6. Селекційний відстріл	Знати про особливості регулювання популяцій диких тварин, які мають відхилення у своєму розвитку або мають незадовільні для конкретної популяції ознаки.	5
Самостійна робота 7.	Знати породи мисливських собак	5

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання, балів
Мисливське собаківництво	та особливості використання їх при різних типах полювання на окремі види мисливської фауни.	
Модульна контрольна робота № 2	Тестові завдання	60
Всього за модулем №2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний), за відсутності таких причин перескладання модулю (наприклад на вищу оцінку) відбувається тільки шляхом усного опитування студента.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час здачі тестів модулів та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) та наявності індивідуального графіку навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

9. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=325929>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної практики навчальної дисципліни.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бондаренко В. Д. Біотехнія: навч. Посібник. Ч. 1. Львів: ІЗМН, 1998. 200 с.; Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.
2. Бондаренко В. Д., Делеган І. В. Мисливствознавство. К.; РН МКВООБ, 1993. 197 с.
3. Гайченко В. А., Царик Й. В. Екологія тварин: Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, Київ : Ліра-К, 2012. 232 с.
4. Лебедева Н.І., Домніч В.І. Методичні рекомендації до лабораторних робіт зі спецкурсу Біологія мисливських тварин. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 62 с.
5. Лебедева Н.І., Петриненко В.В. Методи обліку мисливських тварин. Конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 62 с.
6. Лебедева Н.І., Петриченко В.В. Біотехнія. Навчально-методичний посібник до лабораторних робіт. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 90 с.
7. Настанова з упорядкування мисливських угідь. Київ, 2002. 113 с.
8. Новицький Р.О. Мисливствознавство. Методичні вказівки для студентів біологічних спеціальностей університету. К.: ДНУ ім. Олеса Гончара, 2009. 30 с.
9. Новіцький Р.О., Домніч В.І. Основи мисливствознавства: Навч. посібник. Д.: Артлогос, 2011. 72 с.
10. Петриченко В.В., Лебедева Н.І., Карташова Я.М. Типологія мисливських угідь. Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 110 с.
11. Гандзюра В. П. Екологія. К., 2002. 85 с.
12. Глушков М. В. Лось. Экология и управление популяциями. Киров, 2001.
13. Гузій А.І., Поліщук О.Є. Методичні вказівки до розробки дипломного проекту «Лісове мисливствознавство». Житомир, 2005. 96 с.
14. Делеган І. В., Делеган І. І., Делеган І. І. Біологія лісових птахів і звірів. Львів: Поллі, 2005. 600 с.
15. Делеган І. В., Чернявський М. В., Феннич В. С. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті (Практичні рекомендації щодо розвитку мисливського господарства при запровадженні багатофункціонального, наближеного до природи ведення лісового господарства). Івано-Франківськ: Фоліант, 2007. 158 с.
16. Корж О. П. Етологія тварин: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 236 с.
17. Потіш Л.А. Птахи Закарпатської області (анотований список). Львів, 2009. 124 с.
18. Потіш Л.А., Фаринець С.І. Навчально-польова практика з зоології: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2013. 120 с.
19. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парникоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцоконь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ, 2010. 80 с.

20. Хоєцький П.Б. Вплив кліматичних чинників на чисельність мисливських звірів. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.15. С 239-244.
21. Царик Й.В., Яворський І.П., Шидловський І.В. Хребетні тварини західних областей України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 52 с. 5.
22. Законодавство України [Електронний ресурс] – <http://zakon.rada.gov.ua>.
23. Закону України «Про мисливське господарство та полювання» від 7 лютого 2017 року N 1832-VIII. – Режим доступу - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T001478.html
24. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] – <http://www.nbuv.gov.ua>.
25. Український портал мисливця [Електронний ресурс] – <http://www.hunters.com.ua/blog/pomogaya-prirode>
26. Український сервер мисливця – <http://www.uahunter.com.ua>
27. Урядовий портал [Електронний ресурс] – <http://www.kmu.gov.ua/control/>